

Hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 3 maart 1955

Ik liet ongeveer drie weken geleden weten dat ik gaarne, nu ik was teruggekeerd, de Premier een bezoek zou brengen, maar het duurde tot gisteren voor ik werd ontvangen. Ali excuseerde zich slapjes wegens drukke bezigheden en veelvuldige uitstедigheid.

Uit het gesprek dat ongeveer drie kwartier duurde en weinig opleverde, releveer ik het volgende voornamelijk ter illustratie van de sfeer.

1. Evenals tegenover Sunarjo deed ik uitkomen dat de Minister als vaststaand kon aannemen dat Nederland (uit eigen belang) goede betrekkingen met Indonesië wenste. Ali ging terstond in het offensief en zeide dat het zaad daarvoor in Nederland niet werd gezaaid en hij begon over de pers, de kamerleden en de recente verklaring van Professor van Bemmelen inzake de mishandelingen. Deze laatste toonde een 'merkwaardige' overeenkomst met onze nota's en scheen hem minder gebruikelijk in een zaak sub judice.

Over dit laatste mocht ik hem verwijzen naar de pers zowel van regeringspartijen als de communistische, die al sinds maanden in deze zaak sub judice de schuld van verdachten als vaststaand aanneemt evenals subversieve actie van Nederlandse autoriteiten.

Zelfs van ministeriële zijde (Iwa) waren duikbootfantasieën ten beste gegeven en, zo zeide ik, bij de Nederlandse Regering begon dan ook twijfel te ontstaan of ook bij de Indonesische Regering wens wel aanwezig was goede betrekkingen met ons te onderhouden.

2. Indien hij aanstoot nam aan de Nederlandse pers, dan moest de Minister toch bedenken dan wij allerlei redenen hadden om ons te beklagen. In dit verband vermeldde ik Van Krieken. Op onze vertogen werd met geen woord geantwoord. Moest men de conclusie trekken dat de Regering te Djakarta over de militairen in Oost-Indonesië geen gezag had? Wij zouden antwoord krijgen.

3. Ali begon uit zichzelf weer over de mishandelingen. Het onderzoek aan Sukamto zelf toevertrouwd had uitgewezen dat onze beschuldigingen ongegrond waren. Toen ik repliceerde dat wij verzocht hadden om een onpartijdig onderzoek, waarbij de getuigen buiten invloed van de politie gehoord zouden worden, was de reactie dat de Regering van een soevereine staat het onderzoek kon instellen dat zij dienstig achtte.

Ik deed opmerken dat, hoe juist dit ook was, men zich er niet om moest verbazen dat het Indonesische antwoord, gebaseerd op een onderzoek van de politie door de politie, weinig overtuigingswaarde had voor de Nederlandse Regering.

4. Het stond toch wel vast, zeide de Premier, dat Nederlanders hadden gewerkt tegen de Republiek Indonesië en noemde tot mijn niet geringe verbazing de hulp in 1950 aan Soumokil geboden van militaire zijde, om van Makassar naar Ambon te gaan, en ook Westerling kwam weer op de proppen.

Dit toont weer aan hoezeer de huidige processen eigenlijk als een verlengstuk zijn te beschouwen van de oude APRA-affaire. Nooit had de Nederlandse Regering haar afkeuring over die hulp te kennen gegeven, zo ging Ali door.

5. Toen de Premier kwam op de RMS in Nederland en de activiteiten van de heren Nikilujuw en Manusama, trachtte ik deze zaak tot zijn juiste proporties terug te brengen en duidelijk te maken dat in het Nederlands bestel dit volslagen onbelangrijk was. De Nederlandse Regering had zich hier niets te verwijten, nimmer had zij immers enige steun verleend aan de RMS.

6. De Ambonezen.

Ik begreep dat dit moment (berechting leiders in Djokja) niet opportuun was om er een begin van uitvoering aan te geven. Merkwaardig was dat toen Ali zei: 'Men zou ze nu als infiltranten

aanzien'. Ik vroeg daarop, of de Indonesische Regering dit thans zo zag en niet meer de verplichting erkende, die zij destijds omtrent de terugkeer van de Ambonezen op zich had genomen. Immers zulks zou voor onze Regering een reden kunnen zijn het Ambonezenprobleem opnieuw in beschouwing te nemen. De Premier scheen van deze verplichting niet te weten, maar krabbelde terug omtrent de infiltranten. Dit zouden persstemmen zijn, geen regeringsstandpunt.

7. Een korte excursie op economisch gebied bracht een pleidooi, dat nu eindelijk de Nederlandse bedrijven systematisch Indonesiërs in dienst moesten nemen. Het was niet waar dat er geen kandidaten waren, hetgeen mij deed opmerken dat zelfs de Bank Indonesia onthand schijnt te zijn door verloop van Nederlandse lagere employé's ...

Hoewel het gesprek geen ogenblik in een onaangename toon werd gevoerd, was de sfeer waarin het plaats had, zoals uit het bovenstaande wel blijkt, antagonistisch.

Over Nieuw-Guinea werd niet gerept.